

STORTINGET

Representantforslag 158 S

(2023–2024)

fra stortingsrepresentantene Svein Harberg, Ingjerd Schie Schou, Mahmoud Farahmand og Erlend Larsen

Dokument 8:158 S (2023–2024)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Svein Harberg, Ingjerd Schie Schou, Mahmoud Farahmand og Erlend Larsen om ivaretagelse av minnesmerker over personer og begivenheter knyttet til krigshendelser, forsvarsrelatert aktivitet og nordmenn i utenlandstjeneste

Til Stortinget

Bakgrunn

«Over hele landet er det reist en rekke minnesmerker over personer og begivenheter knyttet til krigshendelser og forsvarsrelatert aktivitet opp gjennom historien. Disse synliggjør og oppsummerer en viktig del av Norges historiske utvikling. De minner om mot og motstand og symboliserer grunnleggende verdier i Forsvaret. Det er samfunnets ansvar å ta vare på og videreføre denne kulturarven.»

Sitatet er fra St. Meld. nr. 33 (2008–2009) «Kultur å forsvare» – Om kulturvirksomheten i Forsvaret frem mot 2020. Den samme meldingen kan fortelle at det er registrert ca. 2800 minnesmerker i Norge. Det store flertallet av minnesmerkene er reist etter lokale initiativ. I tillegg er det et stort antall sivile og militære minnesmerker etter Norges operasjoner i utlandet, som for eksempel minnesmerket i Normandie over de falne fra jageren KNM «Svenner». I Libanon og andre operasjonsområder er det minnesmerker der hvor den enkelte falt i tjeneste for Norge.

Mange av minnesmerkene er opprettet etter lokalt initiativ. Det kan ha vært mennesker som direkte var berørt av krigshandlinger, etterkommere av disse eller lo-

kale foreninger. Etter som tiden går og initiativtagerne faller fra, faller noen ganger også entusiasmen som følge av at nye generasjoner ikke har eierskap til historien eller fordi organisasjonene som tok initiativet, blir lagt ned. Dette resulterer noen ganger i manglende ressurser til vedlikehold og nødvendige reparasjoner over tid. En rekke slike tilfeller har ført til et sterkt ønske fra foreninger om mulighet for økonomisk hjelp til ivaretagelse av disse stedene.

Overgangen fra et privat initiativ til et offentlig ansvar er noen ganger krevende.

Forsvarets museer har ansvaret for å føre oversikt over krigsminnesmerker i inn- og utland som er til minne over norske militære avdelingers og personers krigsinnsats. Dette innbefatter ikke minnesmerker som følge av sivil innsats fra for eksempel Justis- og beredskapsdepartementet eller Utenriksdepartementet. Norge mangler et overordnet system for oversikt, forvaltning, og kanskje avvikling, av de minnesmerkene.

Behov

Forsvaret tar i dag vare på mange av minnesmerkene. Norge har så vidt vites ikke en samlet oversikt over minnesmerkene i inn- og utland. Man mangler også en helhetlig ordning som sørger for at minnesmerkene blir ivaretatt på en verdig måte.

Flere av minnesmerkene blir ivaretatt av frivillige foreninger. Vedlikehold er godt egnet for dugnadsarbeid fra lokale foreninger. Foreninger som «adopterer» minnesmerker, får et eierskap til dem som sikrer god ivaretagelse. Enkelte år har minnesmerkene behov for oppgradering som koster mer enn enkelt vedlikehold som vask og fjerning av mose. Det bør være mulig for

foreninger å søke om ekstraordinære midler til mer omfattende vedlikehold fra en offentlig pott.

Regionale forsvarsforeninger mener at staten i større grad bør bidra til å ivareta og forvalte slike minnesmerker for å sikre en lik og verdig behandling for fremtiden.

Minnesmerkene er av stor betydning for å hedre de som har kjempet for landet, og for å videreformidle en viktig del av historien. Minnesmerkene fortjener mer systematiske løsninger og oppfølging enn i dag.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

forslag:

1. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til hvordan det kan etableres en

samlet oversikt over minnesmerker i inn- og utland, reist av norske initiativtagere, over personer og begivenheter knyttet til krigshendelser, forsvarsrelatert aktivitet og nordmenn i utenlandstjeneste. Forslaget må også ivareta hvordan en slik oversikt kan vedlikeholdes og gjøres offentlig tilgjengelig.

2. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til hvordan minnesmerker over personer og begivenheter knyttet til krigshendelser, forsvarsrelatert aktivitet og nordmenn i utenlandstjeneste, i privat eie, kan sikres støtte til ekstraordinært vedlikehold gjennom en søknadsordning med kommunal eller privat egenandel.

8. mai 2024

Svein Harberg

Mahmoud Farahmand

Ingjerd Schie Schou

Erlend Larsen